

Selvitys Ylivieskan yritysten ilmastotyön tilanteesta

Tyrsky-Konsultointi Oy
2024

1. Johdanto

Ylivieskan kaupunki on päivittämässä ilmastotyötään ja haluaa osallistaa työhön myös ylivieskalaiset yritykset. Yritysten näkemysten selvittämiseksi kaupunki hankki selvityksen, jossa tarkastellaan yritysten suhtautumista ilmastomuutokseen, niiden ilmastotyön nykytilaa sekä kartoitetaan yritysten odotuksia, toiveita ja tarpeita kaupungin ilmastotyötä kohtaan. Lisäksi selvitykseen liittyvien kyselyn ja haastattelujen avulla tuotiin yrityksille tietoa SOPIVA-hankkeesta ja kaupungin ilmastotyöstä.

SOPIVA - Sopeutuminen ilmastomuutoksen vaikutuksiin -hankkeen tarkoituksena on tukea Ylivieskan kaupungin sekä ylivieskalaisten toimijoiden työtä ilmastomuutoksen vaikutuksiin valmistautumisessa. Selvityksen tuloksia hyödynnetään hankkeen sidosryhmätyön tukena, verkostotoiminnan kehittämisessä sekä Ylivieskan kaupungin ilmastotyössä. Selvityksen toteutti Tyrsky-Konsultointi Oy keväällä 2024.

2. Menetelmäkuvaus

Selvityksen pääasiallinen tiedonkeruumenetelmä oli verkkokysely, jonka tuloksia täydennettiin kolmella haastattelulla. Kyselyssä selvitettiin taustatietojen lisäksi ylivieskalaisten yritysten tietoja ja asenteita liittyen ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen, yritysten ilmastotoimiin sekä tarpeisiin ja odotuksiin Ylivieskan kaupunkia kohtaan ilmastotyöhön liittyen.

Kysely laadittiin Google Formsilla ja se lähetettiin tilaajalta saadulle sähköpostilistalle, joka sisälsi 696:n ylivieskalaisen yrityksen yhteystiedot. Kysely oli auki kolme viikkoa.

Kyselyä täydentävät haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina etäyhteyden välityksellä. Haastateltavia ylivieskalaisia toimijoita oli kolme kappaletta. Haastatteluilla selvitettiin yritysten toiveita kaupungin ilmastotyölle, tuen ja tiedon tarpeita ilmastoasioihin liittyen sekä keinoja motivoida ylivieskalaisia yrityksiä ilmastotyöhön. Lisäksi haastateltavilta tiedusteltiin halukkuutta osallistua kaupungin vastuullisuus- ja ilmastoverkostoon.

3. Kyselyn tulokset

Kyselyyn vastasi 71 ylivieskalaista yritystoimijaa. Valtaosa (80 %) kyselyyn vastanneista yrityksistä oli mikroyrityksiä. Vastaajien suurimmat toimialat olivat palveluala, kaupan ala ja rakentaminen. Ilmastomuutoksen vaikutukset arvioitiin tunnettavan yrityksissä hyvin, kun taas ilmastomuutokseen sopeutuminen oli vähemmän tunnettu aihepiiri. Ilmastomuutoksen vaikutuksista liiketoimintaan ei oltu erityisen huolissaan, mutta yritysten ilmastotoimia pidettiin silti suhteellisen tärkeänä. Valtaosalla yrityksistä ei ole asetettua päästövähennystavoitetta eikä toimintasuunnitelmaa tai strategiaa ilmastomuutokseen liittyen.

Vastauksissa oli nähtävissä jonkin verran polarisaatiota. Osa vastaajista suhtautui ilmastoasioihin yleisellä tasolla erittäin negatiivisesti, eivätkä he myöskään ilmoittaneet tehneensä tai suunnitelleensa ilmastotoimia. Toisaalta osa yrityksistä tekee vastausten perusteella paljonkin työtä ilmastoasioiden suhteen.

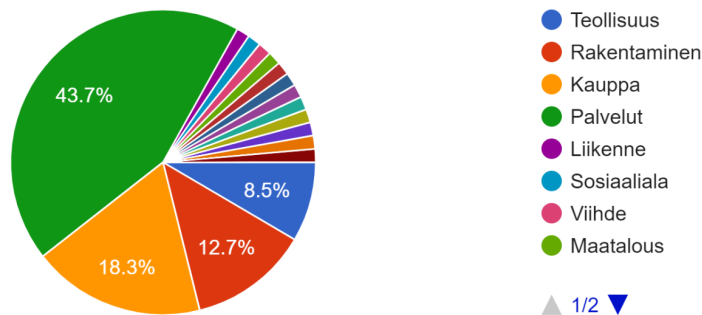
Ylivieskan kaupungilta yritykset toivoivat erityisesti ilmastonkestävän toimintaympäristön mahdollistamista sekä konkreettista ilmastosuunnitelmaa ja yritysneuvontaa. Vastaajista 22 % ilmoitti olevansa kiinnostunut yrityksille tarkoitetusta vastuullisuus- ja ilmastoverkostosta.

3.1 Taustatiedot

Tässä osiossa kartoitettiin kyselyn osallistuneiden yritysten taustatietoja, kuten kokoa ja toimialaa sekä sitä, kuka yrityksessä vastaa ilmastoasioista.

Yrityksen toimiala

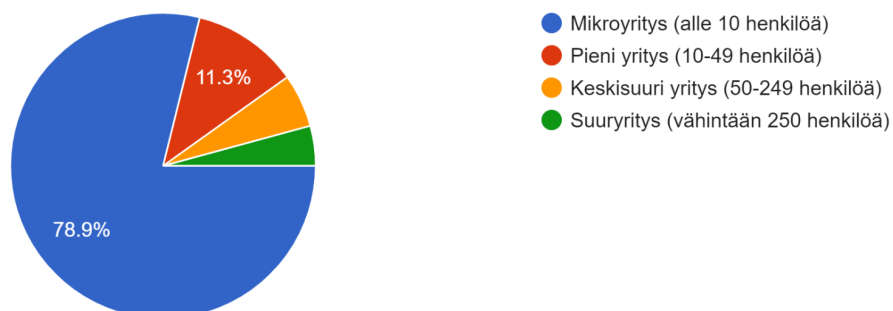
71 responses

- Vastanneista pääosa palvelualan yrityksiä (31 vastausta), myös kaupan ala (13) ja rakentaminen (9) hyvin edustettuina.
- Lisäksi yksittäisiä vastauksia (ei näy kuvassa): IT, lukitus- ja turvallisuusala, kuljetus, kauneudenhoito, taideteollinen muotoilu ja suunnittelu, muu terveyspalvelu ja metsätalous.

Yrityksen koko

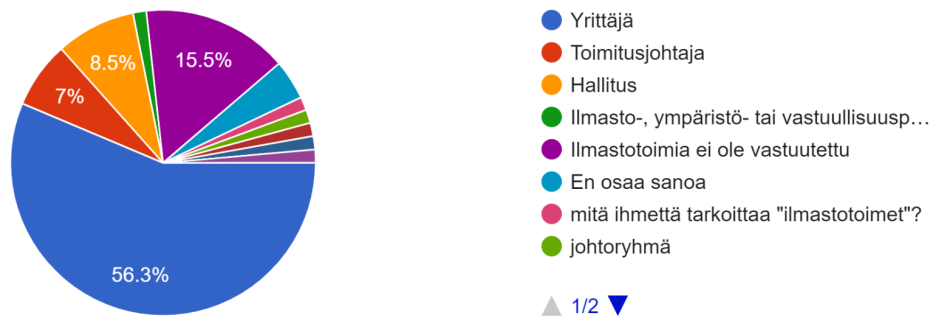
71 responses

- Enemmistö vastaajista (56 kappaletta) on mikroyrityksiä, pienyrityksiä 8, keskiuuria 4 ja suuryrityksiä 3.
- Kyselyyn vastaajat ovat enimmäkseen yrittäjiä, toimitusjohtajia tai hallituksen jäseniä.

Kuka yrityksessä vastaa ilmastotoimista?

71 responses

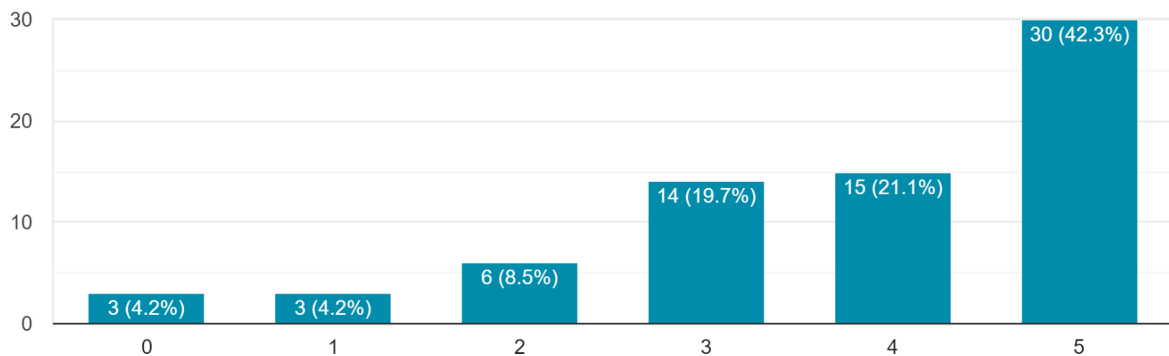
- Ilmastonmuutoksesta yrityksissä vastaa enimmäkseen yrittäjä itse (40 vastausta). Ilmastotoimia ei ole erityisesti vastuutettu 11 yrityksessä. Erillinen ilmasto- tai ympäristöasiantuntija oli vain yhdessä yrityksessä.

3.2. Tietämys ja asenteet ilmastoasioihin liittyen

Tässä osiossa kartoitettiin yritysten tietämystä ja asenteita liittyen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.

Kuinka hyvin yrityksessä tunnetaan ilmastonmuutoksen vaikutukset liiketoimintaan?

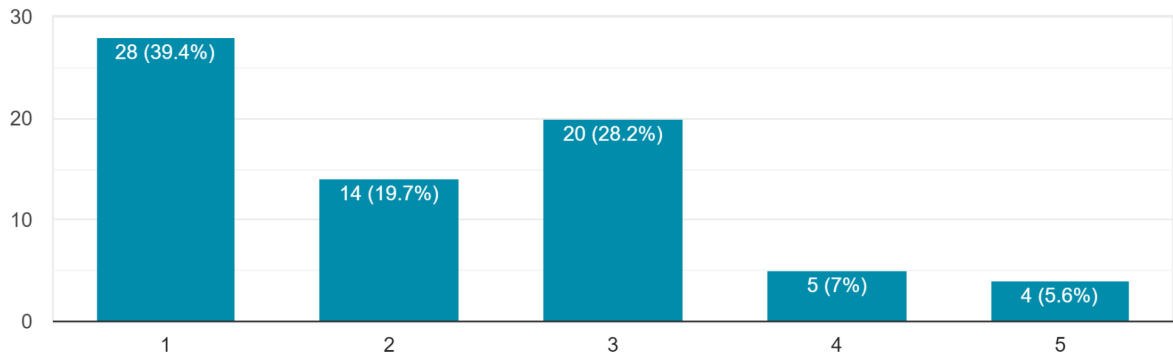
71 responses

- Asteikko 0 (ei lainkaan) - 5 (erittäin hyvin)
- Kyselyn mukaan ilmastonmuutoksen vaikutukset liiketoimintaan tunnetaan ylivieskalaisissa yrityksissä hyvin: suurin osa vastaajista arvioi tuntevansa vaikutukset erittäin hyvin. Selkeä vähemmistö oli sitä mieltä, että yrityksessä tunnetaan vaikutukset huonosti tai ei lainkaan.

Kuinka huolissasi olet ilmastonmuutoksen vaikutuksista yrityksen liiketoimintaan?

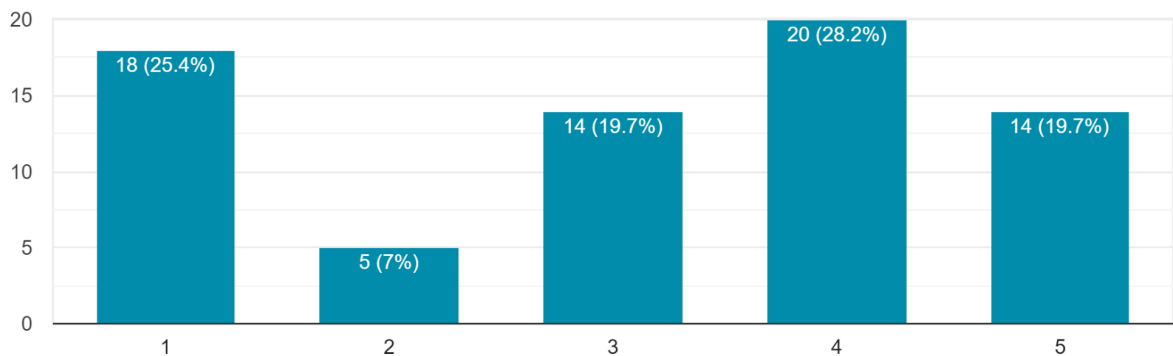
71 responses

- Asteikko 1 (ei lainkaan) - 5 (erittäin hyvin)
- Vastaajat eivät ole erityisen huolissaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista liiketoimintaan. Enemmistö vastaajista arvioi, ettei ole lainkaan huolissaan, ja osa asettui asteikon keskivaiheille.
- Lähestulkoon kaikki vastaajat, jotka eivät olleet huolissaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista, olivat arvioineet tuntevansa ilmastonmuutoksen vaikutukset erittäin hyvin.

Miten tärkeänä pidät yrityksen ilmastotoimia?

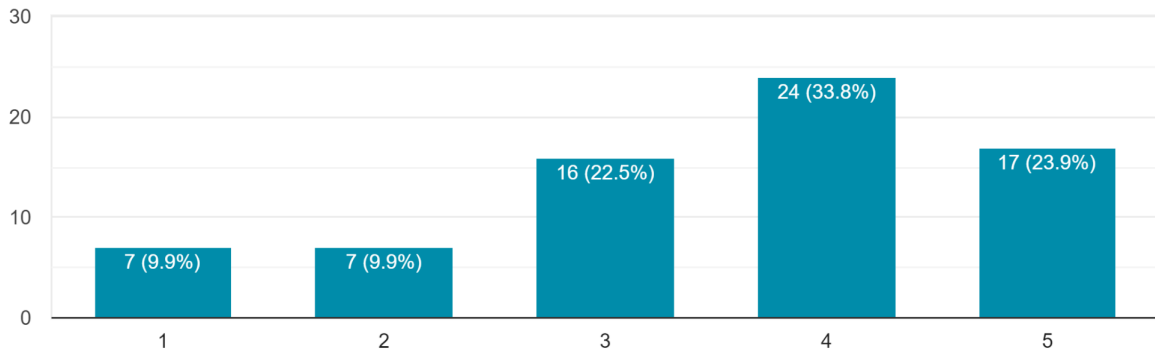
71 responses

- Asteikko 1 (ei lainkaan) - 5 (erittäin tärkeänä)
- Vastauksissa yrityksen ilmastotoimien tärkeyteen ilmeni hajontaa. Suurin osa yrityksistä pitää ilmastotoimia tärkeänä tai erittäin tärkeänä, mutta merkittävä osa ei pidä yrityksen ilmastotoimia lainkaan tärkeänä.

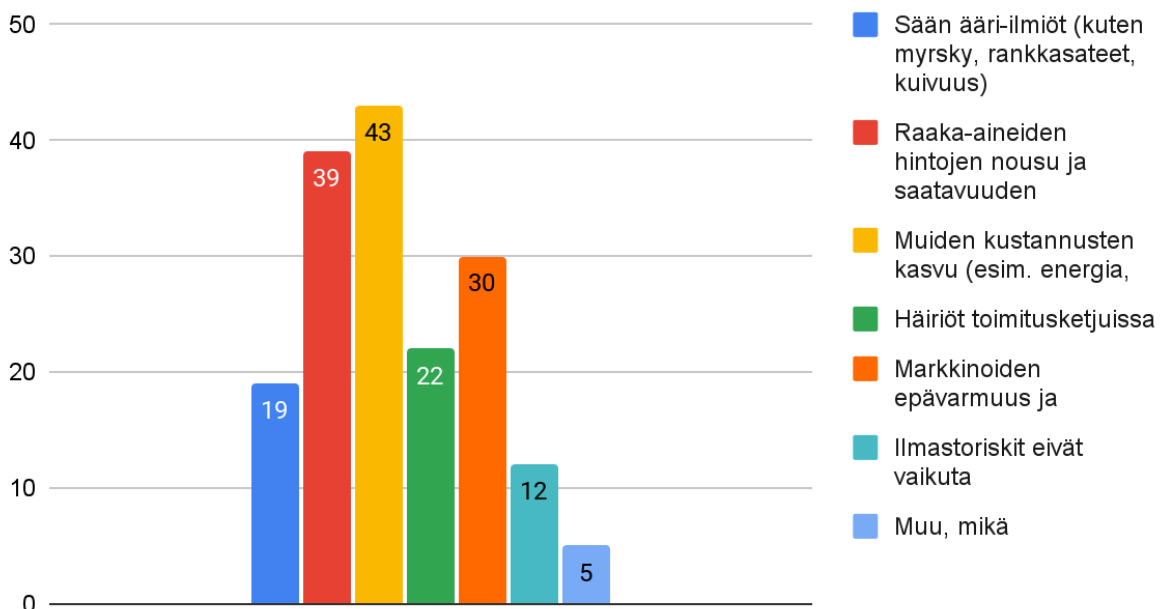
Ilmastonmuutos aiheuttaa erilaisia vaikutuksia, kuten kuivuuden, tulvien, rankkasateiden ja muiden sään ääri-ilmiöiden yleistymistä eri puolilla maailmassa tunnetaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen?

71 responses

- Asteikko 1 (ei lainkaan) - 5 (erittäin hyvin)
- Vastaajat arvioivat myös ilmastonmuutoksen sopeutumisen olevan hyvin tai erittäin hyvin tunnettu aihepiiri yrityksissä. Sopeutuminen tunnetaan yrityksissä kuitenkin jonkin verran huonommin kuin esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutukset yritysten liiketoimintaan.

Mitkä seuraavista ilmastonmuutoksen aiheuttamista riskeistä voivat vaikuttaa negatiivisesti yrityksesi liiketoimintaan? Valitse 1-3 merkittävintä.

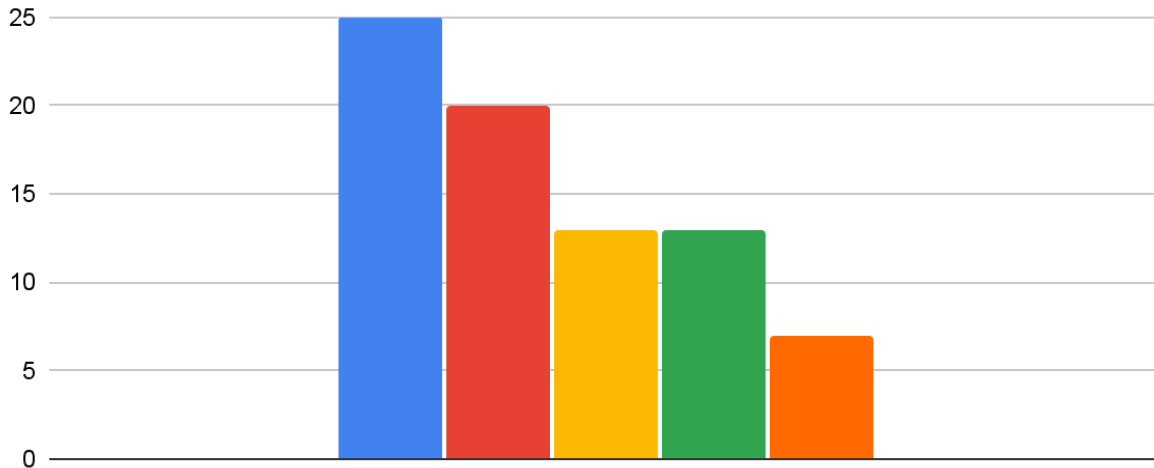
- Suuri osa vastaajista arvioi, että yrityksen liiketoimintaan voi vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi energia- ja vakuutuskustannusten nousu, raaka-aineiden hintojen nousu sekä saatavuuden heikkeneminen.

- Myös markkinoiden epävarmuus ja muutokset, häiriöt toimitusketjuissa sekä sään ääri-ilmiöt saivat jonkin verran vastauksia. Vähemmistö vastaajista arvioi, että ilmatoriskit eivät vaikuta liiketoimintaan. Lisäksi yksi muu, mikä -vaihtoehdon valinnut arvioi jätelajittelun hinnannousun yhdeksi riskiksi.

Mitkä seuraavista asioista voivat vaikuttaa positiivisesti yrityksesi liiketoimintaan? Valitse 1-3 merkittävintä.

■ Muuttuva ilmasto tuo uusia liiketoimintamahdollisuuksia

- Ilmastotoimet parantavat tehokkuutta ja tuovat kustannussäästöjä
- Suomen investointivetovoima kasvaa
- Yrityksen riskienhallinta paranee
- Ilmastonmuutoksen seurauksilla ei ole meille positiivisia vaikutuksia

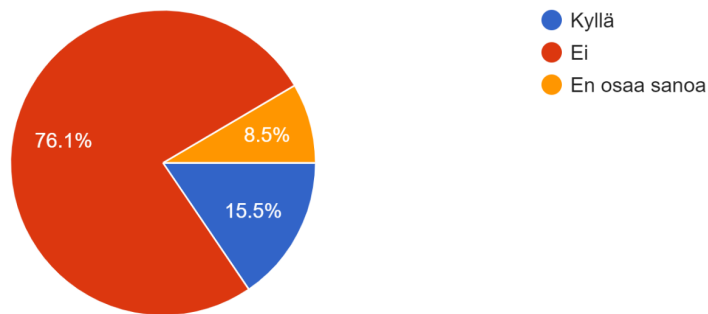
- Osa vastaajista arvioi, että muuttuva ilmasto voi tuoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia, ilmastotoimet parantavat tehokkuutta ja tuovat kustannussäästöjä
- Osa arvioi myös, ettei ilmastonmuutoksen seurauksilla ole positiivisia vaikutuksia liiketoiminnalle.
- Muu, mikä -kohdan valinneet vastaajat arvioivat myös palvelujensa kysynnän nousevan ilmastonmuutoksen seurauksena ja eräs vastaaja mainitsi kasvukausien pidentymisen. Osa muu, mikä -vastaajista ei vastannut varsinaisesti kysymykseen vaan ilmaisi vastauksessaan negatiivista suhtautumistaan ilmastoasioihin, samoin kuin edellisessä kysymyksessä.

3.3. Yritysten ilmastotoimet

Tässä osiossa kysyttiin yritysten ilmastotoimista - millaisia toimia on jo tehty, mitä on suunnitteilla ja miksi niitä on haluttu yrityksissä tehdä.

Onko yrityksellä päästövähennystavoite?

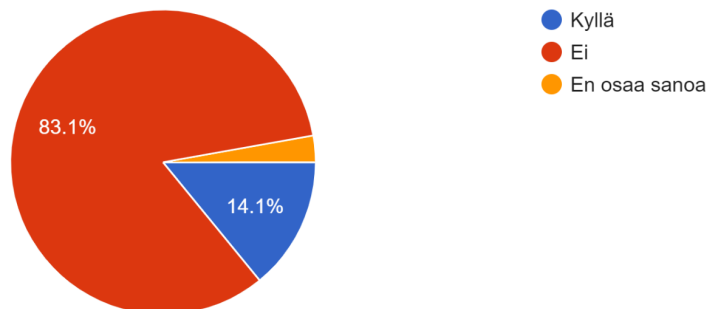
71 responses

- Valtaosa yrityksistä ilmoitti, että heillä ei ole päästövähennystavoitetta (54 vastausta).
- Päästövähennystavoitteen asettaneissa oli 1 suuryritys, kaksi pienyritystä ja loput mikroyrityksiä
- Niiltä, jotka vastasivat että yrityksillä on päästövähennystavoite, kysyttiin lisäksi, mikä tämä tavoite on. Kaksi yritystä mainitsi asettaneensa päästötavoitteen, ja näistä toinen sanoi sen olevan sidottu hiilijalanjälkeen. Lisäksi eräs vastaaja mainitsi yrityksen saavuttaneensa päästövähennystavoitteen (50 %) energiankulutusta tehostamalla.
- Muut vastaajat eivät raportoineet varsinaisesta tavoitteesta, vaan mainitsivat tekemiään toimia (esim. pyrkimys mahdollisimman ekologiseen materiaalikulutukseen tai autolla ajamisen minimointi).
- Vastaajista kuusi ei osannut sanoa, onko yrityksellä päästövähennystavoitetta.

Onko yrityksen toiminnan aiheuttamat ilmastopäästöt (ns. hiilijalanjälki) laskettu?

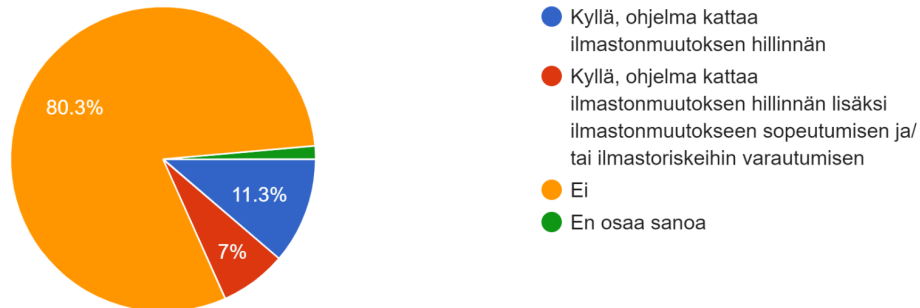
71 responses

- Vastaavasti suurimmassa osassa yrityksissä (59 vastausta) ei ole laskettu hiilijalanjälkeä. Hiilijalanjälkeä on laskettu 10 yrityksessä.

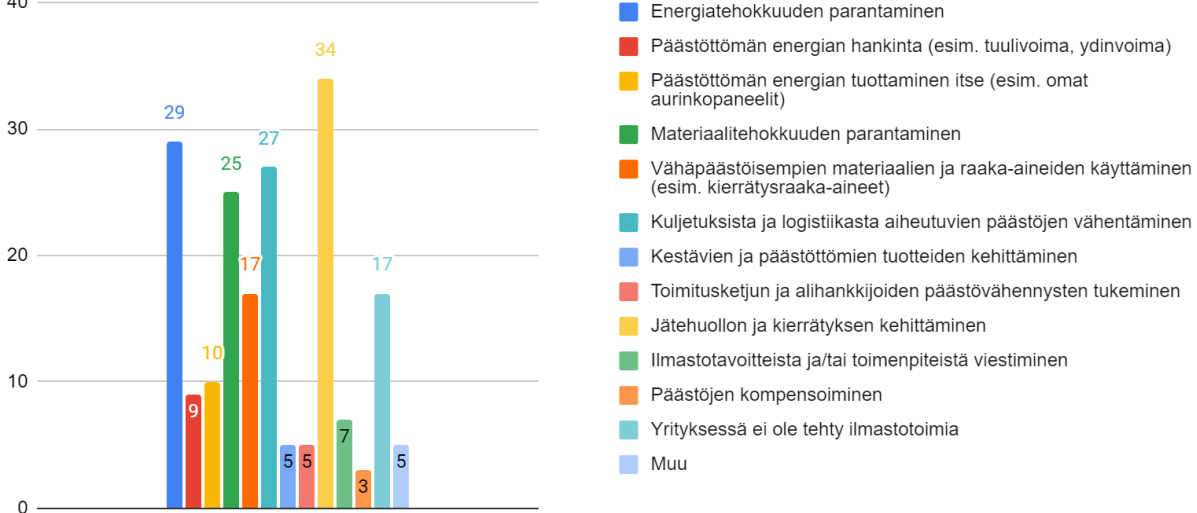
Onko yrityksessä toimintasuunnitelma ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi? Esimerkiksi päästövähennysohjelma tai ilmastotiekartta.

71 responses

- Enemmistöllä vastaajista ei myöskään ole toimintasuunnitelmaa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi (57 vastausta.). Hillintään keskittyvä toimintasuunnitelma löytyy 8 vastaajalta sekä hillinnän lisäksi sopeutumisen kattava suunnitelma 5 vastaajalta.

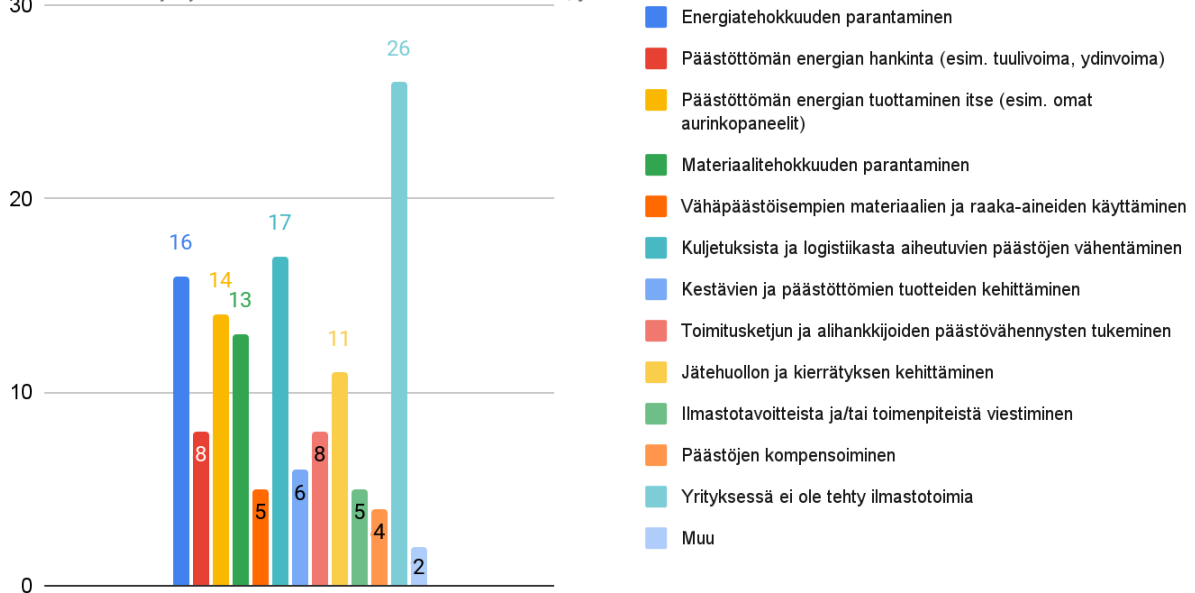
Mitä konkreettisia ilmastotoimia yrityksessä on jo tehty? Valitse kaikki, joita on tehty.

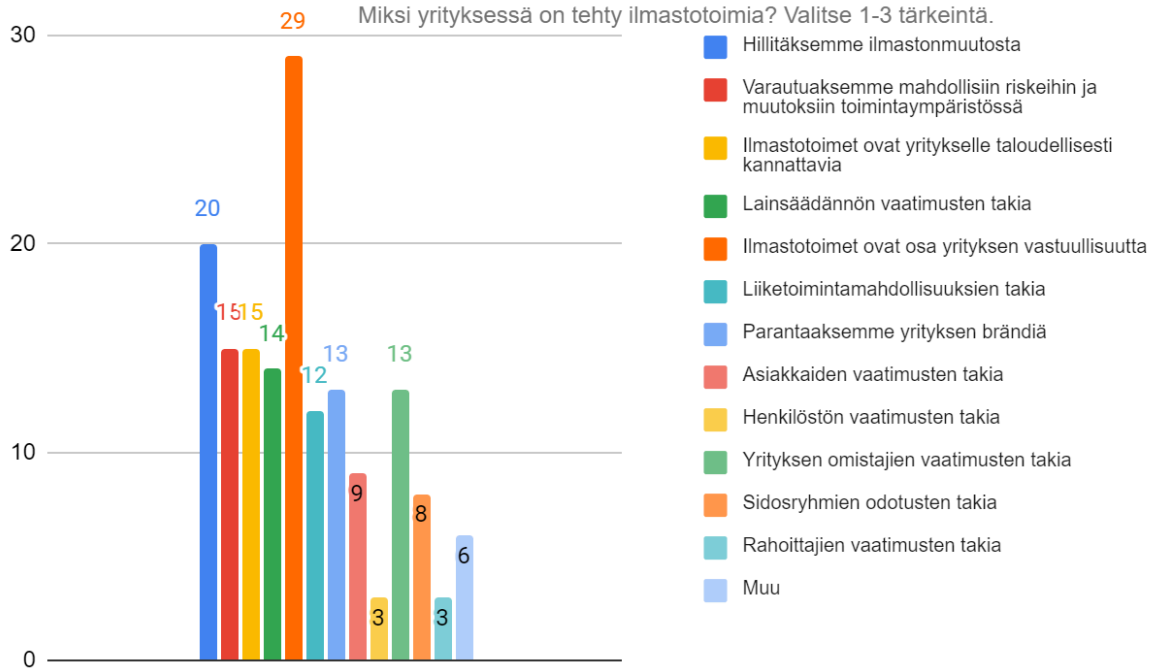
- Vastaajilta kysyttiin myös yrityksen tekemistä ilmastotoimista. Eniten tehtyjä ilmastotoimia kyselyn mukaan on jätehuoltoon ja kierrätykseen liittyvät toimet, energiatehokkuuden ja materiaalitehokkuuden parantaminen, kuljetuksesta ja logistiikasta aiheutuvien päästöjen vähentäminen, sekä vähäpäästöisempien materiaalien ja raaka-aineiden käyttäminen.
- 17 vastaajaa ilmoitti, ettei yrityksessä ole tehty ilmastotoimia.
- Toisaalta suuri osa vastaajista ilmoitti tehneensä useita eri ilmastotoimia.
- Muu, mikä -vastauksissa mainittiin myös ilmastonmuutokseen liittyvän tiedon välittämisen yrityksen projekteissa, yrityksen palvelun olevan kotitalouksissa tapahtuva tavaran hankinnan ja jätelajittelun ohjaus, paperiton toimisto sekä suunnitelmissa olevat aurinkopaneelit

- Vastaukset ovat linjassa Kauppakamarin yrityksille lähettämän kyselyn (2023) kanssa, jonka mukaan yrityksissä on keskitytty eniten energia- ja materiaalitehokkuuden parantamiseen sekä jätteiden lajittelun kehittämiseen.

Mitä ilmastotoimia yrityksessä on suunnitteilla? Valitse kaikki, joita on suunniteltu.

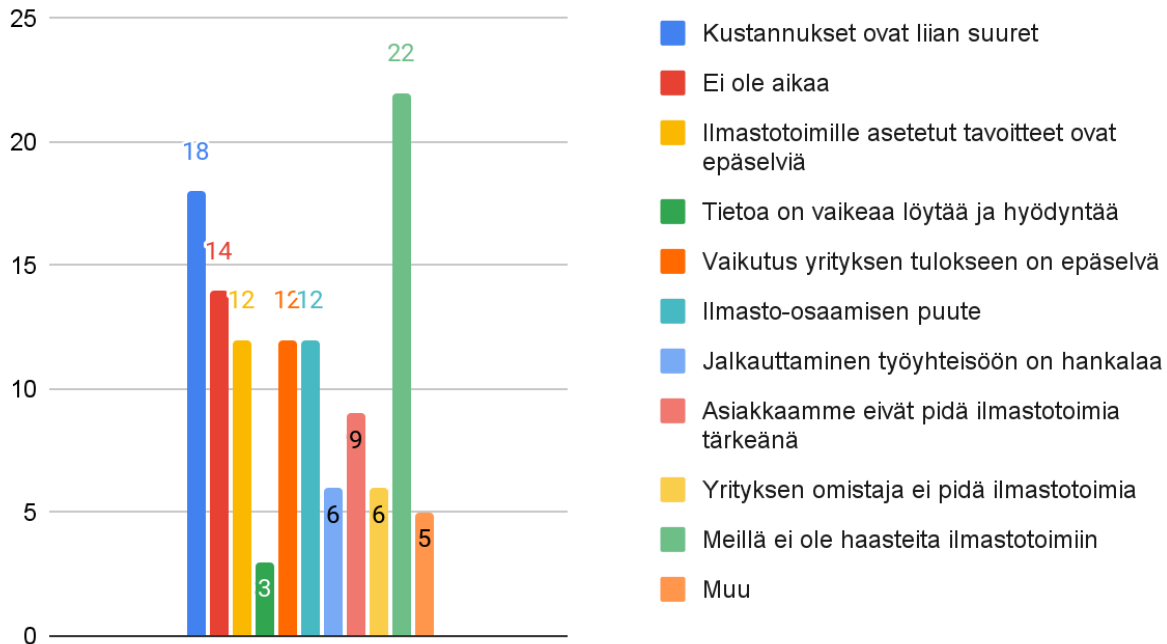

- Yrityksissä suunnitteilla olevia ilmastotoimia ilmoitettiin niin ikään kuljetuksesta ja logistiikasta johtuvien päästöjen vähentäminen, energiehokkuuden ja materiaalitehokkuuden parantaminen sekä myös päästöttömän energian tuottaminen. Vastaajista enemmistö kuitenkin ilmoitti, ettei yrityksessä ole suunnitteilla ilmastotoimia.
- Osassa yrityksistä, joissa ei ole toimia suunnitteilla, on kuitenkin jo tehty jotain ilmastotoimia.
- Muu, mikä -vastaajista toinen mainitsi ilmastotoimeksi sähköauton hankinnan.

- Yrityksessä on tehty ilmastotoimia enimmäkseen osana yrityksen muuta vastuullisuustyötä (29 vastausta).
- Ilmastonmuutoksen hillitseminen (20 vastausta), ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen (15 vastausta) ja ilmastotoimien taloudellinen kannattavuus (15 vastausta) olivat vastaajien mukaan pääasiallisia syitä tehdä ilmastotoimia. Myös lainsäädännön vaatimukset, liiketoimintamahdollisuudet, yrityksen brändin parantaminen sekä yrityksen omistajien vaatimukset nousivat esiin vastauksissa.
- Muut -vastauksissa yksi ilmoitti, ettei toimia ole tehty, ja loput ilmaisivat negatiivista suhtautumistaan ilmastotoimiin yleensä.
- Myös Kauppakamarin ilmastokyselyssä (2023) yritysten enemmistö ilmoitti tekevänsä ilmastotoimia osana yrityksen muuta vastuullisuustyötä.

Mitä ovat suurimmat haasteet ilmastotoimien toteuttamiseen liittyen? Valitse 1-3 tärkeintä.

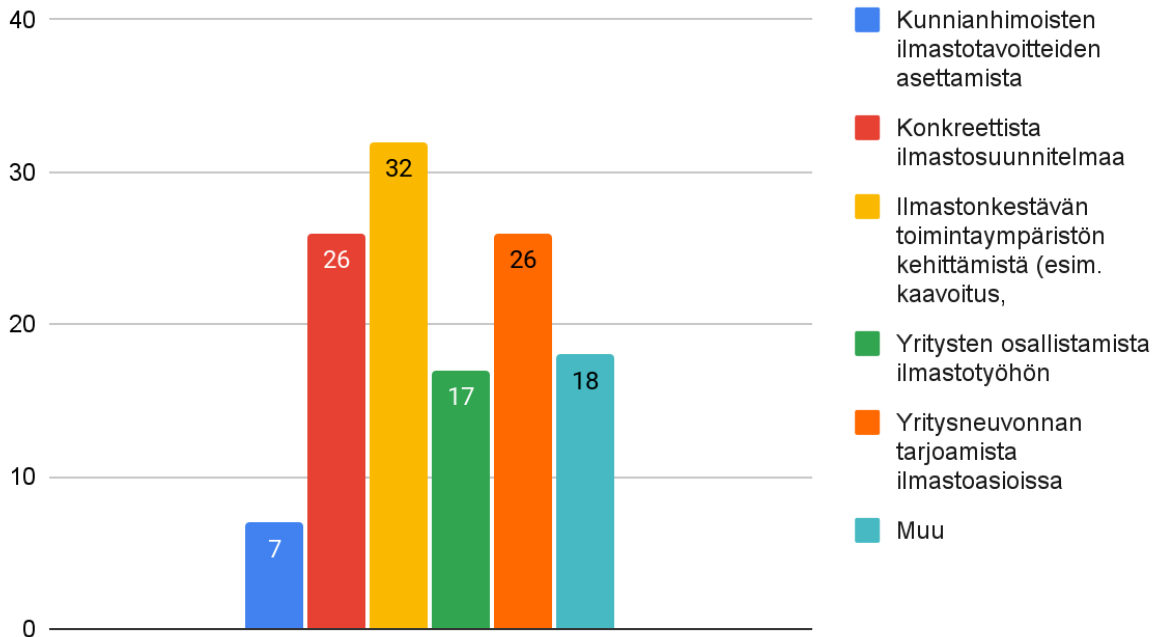

- Vastaajat arvioivat ilmastotoimien toteuttamiselle suurimmaksi haasteeksi ilmastotoiminnan kustannukset (18), ajanpuutteen (14), tavoitteiden epäselvyyden (12), toimien epäselvyyden yritysten tuloksiin (12), ilmasto-osaamisen puutteen ja sen, ettei asiakkaat tai omistaja pidä toimia tärkeinä.
- Suurin osa vastaajista (22) arvioi, ettei toimien toteuttamiseen liittyen ole haasteita. Näin vastanneista noin puolet olivat myös ilmoittaneet, ettei yrityksessä ole tehty eikä ole suunnitteilla tehdä ilmastotoimia.
- Muut -vastausluokasta yksi totesi, että henkilökunnan tiedottaminen ja sitouttaminen ilmastotoimiin on vaikeaa.

3.4. Tarpeet ja odotukset Ylivieskan kaupunkia kohtaan

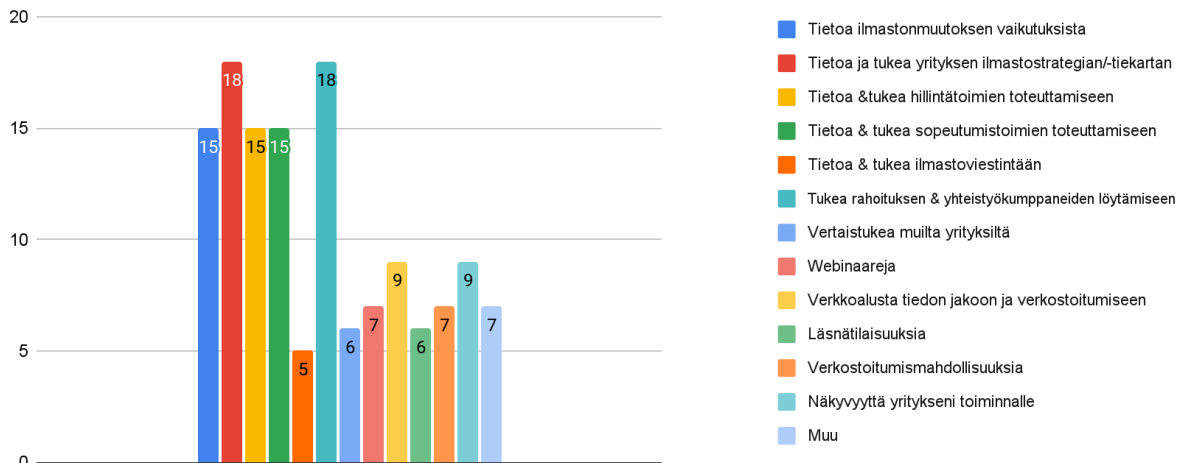
Tässä osiossa kysyttiin yritysten toiveita ja odotuksia Ylivieskan kaupunkia kohtaan sekä kartoitettiin kiinnostusta osallistua yrityksille tarkoitettuun verkostotoimintaan liittyen ilmasto- ja vastuullisuusasioihin.

Ylivieska on kehittämässä ilmastotyötään. Mitä odotatte kaupungin ilmastotyöltä? Valitse 1-3 tärkeintä.

- Eniten Ylivieskan kaupungilta toivottiin ilmastonkestävän toimintaympäristön kehittämistä esimerkiksi kaavoituksen ja infrastruktuurin keinoin, lähes puolet vastaajista valitsi tämän vaihtoehdon. Myös konkreettinen ilmastosuunnitelma ja yritysneuvonnan tarjoaminen ilmastoasioissa arvioitiin toivotuksi toimenpiteiksi. Osa vastaajista toivoi myös osallistamista ilmastotyöhön.
- Avoimissa vastauksissa korostui negatiivinen suhtautuminen kaupungin ilmastotoimiin. Osa vastaajista arvioi ilmastotoimet turhiksi tai resursseja toivottiin käytettävän muihin asioihin. Lisäksi toivottiin tulvasuojelun ja siihen liittyvän tiedottamisen kuntoon laittamista sekä hakkuiden vähentämistä ja puiden suojelua.
- Lisäksi kysyttiin avoimella kysymyksellä, miten Ylivieskan kaupunki voisi auttaa yrityksiä ilmastotyössä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Vastauksissa toivottiin tiedottamista, esimerkkejä siitä, mitä kaupunki itse tekee, olemassa olevien laitteiston ja resurssien ylläpitoa, haastamista ilmastotekoihin sekä CBG-käyttöisten ajoneuvojen hankkimista tekniseen kalustoon. Lisäksi ehdotettiin, että kaupunki kouluttaisi jonkun yrityksiä ymmärtävän henkilön ilmastoasioihin, joka voisi kouluttaa yrityksiä. Vastauksissa ehdotettiin myös ohjepakettia, jossa olisi tärkeät asiat selkeästi kerrottu ja annettu esimerkkejä ilmastoasioiden toteutuksesta yrityksissä, huomioiden sen, että aivan suurimpia yrityksiä ei kannata välttämättä ottaa esimerkiksi johtuen siitä, että pienemmillä yrityksillä tuskin on vastaavia resursseja tarjolla.

Millaista toimintaa toivotte verkostolta? Valitse 1-3 tärkeintä.

- Yrityksille tarkoitetusta ilmasto- ja vastuullisuusverkostosta ilmoitti olevansa kiinnostunut 16 vastaajaa (23 %). Kaikilla vastaajilla oli kuitenkin mahdollisuus kertoa toiveita toiminnan sisällöstä.
- Verkostolta toivottiin erityisesti tietoa ja tukea yrityksen ilmastostrategian tai -tiekartan laadintaan sekä tukea rahoituksen ja yhteistyökumppaneiden löytämiseen.
- Lisäksi toivottiin tietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista sekä tietoa ja tukea hillintä- ja sopeutumistoimien toteuttamiseen. Nämä vaihtoehdot esiintyivät useimmiten samassa vastauksessa, eli yksittäiset vastaajat olivat monessa tapauksessa valikoineet kaikki kolme vaihtoehtoa.
- Muu, mikä -vastauskategoriassa vastaajat toivat ilmi lähinnä sitä, ettei toiminnalle ole tarvetta.

Kyselyn loppuksi oli vapaaehtoinen avoin kysymys, jossa oli mahdollista jättää kommentteja ja terveisiä Ylivieskan kaupungille ilmastotyöhön liittyen. Vastauksia tähän tuli 16, joista enemmistössä ilmaistiin negatiivista suhtautumista ilmastoasioihin ja ilmastotoimiin. Muissa kommentteissa mm. kysyttiin, mikä on Ylivieskan kaupungin linja ilmastonmuutokseen sekä toivottiin oleelliseen keskittymistä ja tuotto-panos ajattelun muistamista, jottei asiasta tule liian monimutkaista ja kallista.

3.5. Toimialakohtainen analyysi

Tässä osiossa käsitellään tarkemmin kyselyyn vastanneiden yritysten kolmea suurinta toimialaa.

- Kyselyyn vastanneiden kolme suurinta toimialaa olivat palveluala (44 %), kaupan ala (18 %) ja rakentaminen (13 %).
- Palveluala
 - Enimmäkseen mikroyrityksiä, lisäksi kolme pienyritystä.
 - Enemmistö vastaajista arvioi ilmastonmuutoksen vaikutukset tiedettävän yrityksessä hyvin tai erittäin hyvin, mutta jonkin verran hajontaa löytyi. Sopeutumista arvioitiin tunnettavan ilmastonmuutoksia vaikutuksia huonommin.
 - Enemmistö ei ollut kovin huolissaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Yrityksen ilmastotoimien tärkeänä pitämisessä melko paljon hajontaa.
 - Kuusi yritystä ilmoitti päästövähennystavoitteesta.
 - Suurimmassa osassa yrityksiä on tehty ilmastotoimia, osassa useita eri toimia. Erityisesti energiatehokkuuden parantaminen ja jätehuolto nousi esiin.

- Puolet toivoi Ylivieskalta konkreettista ilmastosuunnitelmaa, myös muut vaihtoehdot saivat vastauksia.
- Kuusi vastaajaa oli kiinnostunut vastuullisuus- ja ilmastoverkostosta. Verkostolta toivottiin laajasti erilaisia asioita.
- Kaupan ala
 - Enimmäkseen mikroyrityksiä, yksi pieni ja yksi keskisuuri yritys.
 - Ilmastomuutoksen vaikutukset arvioitiin tiedettävän hyvin tai erittäin hyvin, samoin sopeutuminen, mutta vähän vaikutuksia huonommin.
 - Ilmastohuolessa ja yrityksen ilmastotoimien tärkeänä pitämisessä hajontaa.
 - Ilmatoriskeistä erityisesti raaka-aineiden hintojen nousu ja saatavuuden heikkeneminen nousi esiin.
 - Suurimmassa osassa yrityksiä on tehty kattavasti erilaisia ilmastotoimia, kahdessa ei yhtään.
 - Ylivieskan kaupungilta toivottiin erityisesti konkreettista ilmastosuunnitelmaa, ilmastokestävän toimintaympäristön kehittämistä sekä yritysneuvontaa. Muutama vastaaja toivoi myös, ettei kaupunki tekisi mitään ilmastotoimia.
 - Yksi vastaaja on kiinnostunut verkostotoiminnasta. Monet vastaajat toivoivat verkostolta näkyvyyttä yrityksen toiminnalle.
- Rakentaminen
 - Kaksi keskisuurta yritystä, loput mikroyrityksiä.
 - Ilmastomuutoksen vaikutukset arvioitiin tiedettävän melko hyvin, kuitenkin huonommin kuin esimerkiksi palvelu- tai kaupan alan vastaajat arvioivat.
 - Ilmastohuolessa ja ilmastotoimien tärkeänä pitämisessä hajontaa, mutta ei yhtään “erittäin huolissaan” tai “erittäin tärkeänä” vastausta.
 - Kaikki paitsi yksi vastaaja arvioi raaka-aineiden kustannusten nousun riskiksi, valtaosa vastasi myös sään ääri-ilmiöt.
 - Ilmastotoimissa hajontaa: osassa ei tehty mitään, osassa paljon erilaisia toimia.
 - Ylivieskan kaupungilta toivottiin erityisesti ilmastokestävän toimintaympäristön kehittämistä, sekä myös yritysneuvontaa ja yritysten osallistamista.
 - Yksi vastaaja kiinnostunut verkostotoiminnasta. Toiveissa verkostoon liittyen on hajontaa: osa toivoi paljon erilaisia asioita, osalla taas ei ollut erityisiä toiveita.

4. Haastattelujen tulokset

Kyselyä täydentävät haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina etäyhteyden välityksellä. Haastattelukutsuja lähetettiin viisi, haastatteluja toteutettiin kolme.

Haastatteluissa selvitettiin yritysten toiveita kaupungin ilmastotyölle. Erityisiä toiveita ei ollut. Kahden vastaajan mielestä yritysten tulisi etsiä itse tieto ilmastoasioista. Yksi haastatelluista ei tiennyt, mitä kaupunki on jo tehnyt, mutta uskoi ilmastoasioiden korostuvan joka alalla entisestään ja ihmiset rupeavat olemaan tietoisia niistä.

Haastateltavat eivät itse toivoneet kaupungilta tukea ilmastotyöhön, mutta olivat sitä mieltä, että tukea ja tietoa voisi tarjota niille yrityksille, jotka sitä haluavat. Haastateltavat tunnistivat haasteita tuen tarjoamisessa esimerkiksi yritysten erilaisuuden ja eri alojen erilaisten vaatimusten takia. Tuotiin esille myös, että on alakohtaista tarvitaanko tietoa ja tukea. Tarjottavan tuen toivottiin olevan opastusta, neuvontaa ja avustuksia esimerkiksi pienille yrityksille.

Tiedon ja ymmärryksen lisääminen ilmastonmuutoksen sopeutumisesta voisi saada yritykset lähtemään mukaan ilmastotyöhön. Yhden haastateltavan mielipide oli, että usein yritykset voivat kokea muutosten tuovan mukanaan ainoastaan lisäkustannuksia, vaikka toimenpiteillä voi olla positiivistakin vaikutusta liiketoimintaan. Omaa liiketoimintaa voidaan samalla parantaa ja tehostaa. Lisäksi useat rahoittajat vaativat tiettyjä ilmastotoimia, mikä osaltaan ohjaa yritysten toimintaa.

Haastateltujen toimijoiden kiinnostus kaupungin vastuullisuus- ja ilmastoverkoston kohtaan vaihteli. Yksi haastateltava ei uskonut verkoston olevan hyödyllinen, mutta mainitsi hyödyksi mm. yhteishengen lisääntymisen. Toinen haastateltava ei osannut sanoa osallistuisiko verkostoon, mutta hänellä oli kokemuksia verkostoista ja ilmastovaikutukset hänen alallaan ovat tärkeitä. Kolmas haastateltava osallistuisi verkostoon. Hän koki, että olisi hyvä asia, jos mukana olisi eri alojen toimijoita pohtimassa ilmastokysymyksiä.

Haastatteluissa tuotiin esille myös yleisiä ajatuksia yritysten ilmastotyöstä. Yksi haastateltavista toivoi, että yritykset ymmärtäisivät, että muutos ei tapahdu hetkessä. Siirtymän voi tehdä kestävästi ja kannattavasti. Lisäksi tuotiin esille, että usein tarvittava muutos saadaan aikaiseksi vain direktiivien avulla. Yritysten tulisi myös raportoida tekemisistään ja raporttien tulisi olla yhteneväisiä ja verrattavissa toisiinsa.

5. Johtopäätökset ja suositukset

Tieto ja asenteet: Ylivieskalaiset yritykset kokevat tuntevansa ilmastonmuutoksen vaikutukset hyvin, mutta ilmastotoimien tärkeys jakaa mielipiteitä

Kyselyn perusteella ilmastonmuutoksen vaikutukset arvioitiin tunnettavan yrityksissä hyvin, kun taas sopeutuminen oli puolestaan vähemmän tuttu aihepiiri. Vaikka ilmastonmuutoksen vaikutukset koettiin tunnettavan hyvin, vaikutuksista liiketoimintaan ei oltu erityisen huolissaan. Tämä saattaa indikoida, että yritykseen kohdistuvia vaikutuksia ja riskejä ei välttämättä kuitenkaan ymmärretä riittävän hyvin.

Enemmistö vastaajista pitää yritysten ilmastotoimia tärkeinä, mutta ilmastoasiat ja ilmastotyö jakavat mielipiteitä. Suurin osa vastaajista suhtautuu ilmastoasioihin vähintäänkin asiallisesti, mutta pienellä vähemmistöllä on erittäin negatiivinen suhtautuminen ilmastoasioihin. Varsinkin pienten yritysten kohdalla on mahdollista, että vastaajan henkilökohtaiset näkemykset painottuvat vastauksissa.

→ **Lisää tietoa ilmastonmuutoksen hillinnästä ja sopeutumisesta:** Yrityksille olisi hyvä tarjota tietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja ilmastotoimenpiteiden hyödyistä. Koska pienten yritysten osuus on suuri, on hyvä painottaa käytännönläheisiä teemoja ja konkreettisia esimerkkejä. Sopeutuminen on vielä melko tuntematon teema, joten vaikutusten ja riskien kautta sen merkityksen esille tuominen on tärkeää.

→ **Yritysten motivointi tärkeää:** Kaikki yritykset eivät vielä näe ilmastonmuutoksen hillintää tärkeänä asiana, joten yritysten motivointi on tärkeää, esimerkiksi asian lähestyminen yrityksille koituvien hyötyjen kautta. Myös läheltä, omasta vertaisryhmästä tulevat hyvät esimerkit voivat auttaa, sillä ilmastotyö voidaan kokea vain isojen yritysten asiaksi.

→ **Ilmastonmuutos vaikuttaa jo ylivieskalaisiin:** Ilmastoviestinnässä kannattaa tuoda esiin erityisesti niistä vaikutuksia ja riskejä, jotka kohdistuvat ylivieskalaisiin yrityksiin. Ylivieska on kärsinyt tänä keväänä tulvista, joten teema on ajankohtainen. Tulva-asioita kannattaakin nostaa esiin Ylivieskan ilmastotyössä ja ilmastoasioissa viestimisessä myös sopeutumisen näkökulmasta. Tämä tukee sekä viestinnän

konkreettisuutta ja käytännölläisyyttä että yritysten motivointia. Yrityksille kannattaa kohdentaa viestintää erityisesti toimialoille ja liiketoimintaan kohdistuvista vaikutuksista. Viestinnässä kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että se on konkreettista ja sisältää yrityksille relevanttia tietoa.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Vasta harvalla yrityksellä on päästövähennystavoite, mutta moni on jo tehnyt ilmastotoimenpiteitä

Vastanneilla yrityksillä ei ole juurikaan päästövähennystavoitteita tai ilmastostrategioita. Esimerkiksi Kauppakamarin tekemässä yritys-kyselyssä (2023) 36,5 prosenttia yrityksistä ilmoitti asettaneensa päästövähennystavoitteen, kun taas tässä kyselyssä päästövähennystavoite löytyi vain 15,5 prosentilta vastaajista. Toisaalta tämän kyselyn vastaajista merkittävä enemmistö on mikroyrityksiä, mutta Kauppakamarin kyselyn mukaan mikroyrityksistäkin noin 20 prosenttia on asettanut tavoitteen, eli lukema on jonkin verran tämän kyselyn tuloksia korkeampi.

Toteutetut ja suunnitteilla olevat ilmastotoimenpiteet painottuvat jätehuoltoon ja kierrätykseen liittyviin toimiin, energiatehokkuuden ja materiaalitehokkuuden parantamiseen, kuljetuksesta ja logistiikasta aiheutuvien päästöjen vähentämiseen, sekä vähäpäästöisempien materiaalien ja raaka-aineiden käyttämiseen. Yli kolme neljännestä vastaajista oli tehnyt ilmastotoimia, ja moni ilmoitti tehneensä useita eri toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi.

→ **Tukea ilmasto-ohjelmien tekemiseen ja toimenpiteiden tunnistamiseen:** Ilmastotoimenpiteitä tehdään jo paljon, vaikka suuri osa yrityksistä ei ole tehnyt varsinaista ilmasto-ohjelmaa. Kaupunki voisi tukea yrityksiä systemaattisessa ilmastotyössä, esimerkiksi merkittävimpien päästölähteiden tunnistamisessa ja niihin liittyviin päästövähennystoimiin keskittymisessä. Etenkin pienillä yrityksillä on rajalliset resurssit, jolloin ilmastotyö kannattaa fokusoida vaikuttavimpiin toimenpiteisiin.

→ **Ilmastotyön hyötyjen esiintuonti:** Jotta ilmastotyöhön saa mukaan myös epäileviä yrityksiä, kannattaa yritysten ilmastotyön tukemisessa korostaa hyötyjä. Erityisesti hyödyistä voisi resonoida taloudelliset tekijät, kuten kytkentä liiketoiminnan kehittämiseen, kustannussäästöt sekä tukien ja rahoitusmahdollisuuksien esiintuonti.

Tarpeet ja odotukset: Ylivieskan oma ilmastotyö esiin, yrityksille lisää tietoa ja tukea

Ylivieskan kaupungilta toivottiin vastauksissa erityisesti ilmastokestävän toimintaympäristön kehittämistä esim. kaavoitukseen ja infrastruktuuriin liittyvissä asioissa. Lisäksi toiveissa nousi konkreettinen ilmastosuunnitelma ja yritysneuvonnan tarjoaminen. Avoimissa vastauksissa korostui kuitenkin myös negatiivinen suhtautuminen kaupungin ilmastotoimiin.

Yritysten ilmasto- ja vastuullisuusverkostosta oli kiinnostunut 23 prosenttia vastaajista. Verkostolta toivottiin erityisesti tietoa ja tukea yrityksen ilmastostrategian tai -tiekartan laadintaan sekä tukea rahoituksen ja yhteistyökumppaneiden löytämiseen. Lisäksi toivottiin tietoa ilmastomuutoksen vaikutuksista sekä tietoa ja tukea hillintä- ja sopeutumistoimien toteuttamiseen.

→ **Ylivieskan oma ilmastotyö esiin:** Kaupungilla on iso rooli yritysten toimintaympäristön kehittämisessä, julkisena hankkijana ja konkreettisena esimerkkinä. Ylivieskan omia ilmastotoimia on siis tärkeä tuoda esille. Myös viestiä yritysten toiveista ilmastokestävän toimintaympäristön kehittämisessä on hyvä viedä eteenpäin kaupunkiorganisaatiossa.

→ **Vastuullisuus- ja ilmastoverkostolle voi olla kysyntää:** Yrityksille tarkoitettu vastuullisuus- ja ilmastoverkosto herätti lähtökohtaisesti hieman kiinnostusta - 23 % vastaajista ilmoitti olevansa sellaisesta kiinnostunut. Vastuullisuus- ja ilmastoverkostolle voi siis olla kysyntää, mutta verkoston tavoitteita ja toimintaperiaatetta on hyvä kirkastaa yritysten mukaan saamiseksi. Kolmasosa yrityksistä ilmoitti tekevänsä ilmastotoimia osana yrityksen vastuullisuustoimintaa, joten verkosto, joka sisältää sekä muita vastuullisuus- että ilmastoteemoja, voi olla toimivampi konsepti kuin erillinen ilmastoverkosto. Useissa suomalaisissa kunnissa ja kaupungeissa on jo kehitetty ilmastoteemaan liittyvää yritysysteistyötä, joten muiden hyvistä käytännöistä ja toimintamalleista (esim. Hiilineutraalin Suomen kokoamat toimintamallit) on hyvä ottaa oppia – esimerkiksi elinkeino-osastovetoisuus on todettu toimivaksi, sillä elinkeinoyksiköillä on jo olemassa olevat kontaktit yrityksiin ja toiminta voidaan integroida muuhun yrityksille suunnattuun toimintaan. Yritysten resurssit on hyvä huomioida osallistamisessa, ja osallistaminen kannattaakin kohdistaa mieluummin pk-yrityksiin ja suuryrityksiin, joilla on todennäköisimmin enemmän resursseja. Mikroyrityksiä ei kannata unohtaa, mutta on hyvä muistaa yritysten realiteetit.

Lähteet

Kauppakamarin ilmastokysely yrityksille (2023). Saatavilla:

<https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2023/03/ilmastokysely-Kevat-2023-1.pdf>

Hiilineutraali Suomi. Toimintamallit: Kunnan keinoja edistää yritysysteistyötä (2022). Saatavilla:

<https://www.hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Ilmastotyto/Yritysysteistyto/Toimintamallit>

Liite 1 Kyselyn kysymykset